

Konsekvensutredning med anledning av förslag om ändringar i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp

1. Bakgrund

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen (2010:800) som träder i kraft den 2 juli 2023.¹ Ändringarna innebär bl.a. att det sker ett namnbyte för skolformerna grundsärskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande respektive gymnasial nivå. Skolformen grundsärskolan byter namn till anpassade grundskolan, gymnasiesärskolan byter namn till anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande respektive gymnasial nivå byter namn till kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande respektive gymnasial nivå. Dessa ändringar medför att det behöver göras följdändringar i 1 och 2 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp med samma ikraftträdandetidpunkt.

CSN har tidigare, i samband med en översyn inom myndigheten år 2020 av hur CSN hanterar utbetalningar till mottagare utan bankkonto i svensk bank, beslutat om föreskrifter gällande utbetalningssätt för studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd, men motsvarande föreskrifter saknas för studiehjälpen.² CSN har dock en praxis inom studiehjälpen gällande utbetalningssätt som ligger helt i linje med föreskrifterna för de övriga studiestöden. När det nu behöver göras ändringar i föreskrifterna gällande studiehjälp med anledning av ovanstående ändringar i skollagen vill CSN passa på att samtidigt komplettera föreskrifterna med en bestämmelse om utbetalningssätt motsvarande de som finns för övriga nämnda studiestöd.

¹ Prop. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*.

² 16 kap. 11 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel, 9 kap. 8 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd och 12 kap. 6 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2022:5) om beviljning^s av omställningsstudiestöd.

CSN huvudkontoret

2. Överväganden och förslag

2.1.1 Ändring i definitionen av begreppet motsvarande utbildning

CSN:s förslag: Definitionen av begreppet motsvarande utbildning i 1 kap. 2 § fjärde strecksatsen Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) justeras genom att ordet gymnasiesärskolan ersätts med begreppet anpassade gymnasieskolan.

Problembeskrivning och vad CSN vill uppnå

Den 2 juli 2023 träder ändringar i skollagen (2010:800) i kraft där skolformerna grundskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande respektive eftergymnasial nivå byter namn till anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande respektive gymnasial nivå. Då de skolformer som nu byter namn nämns i 1 kap. 2 § fjärde strecksatsen Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp behöver föreskrifterna uppdateras med skolformernas nya namn.

CSN:s förslag till föreskrifter

CSN föreslår att 1 kap. 2 § fjärde strecksatsen i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp ska lyda - Motsvarande utbildning: Program och nationell inriktning i gymnasieskolan eller i anpassade gymnasieskolan. Hänsyn tas inte till skillnader inom ramen för programfördjupning eller individuellt val. Hänsyn tas inte heller till om utbildningen är godkänd som särskild variant eller nationellt godkänd idrottsutbildning.

Bemyndiganden

Enligt 2 kap. 2 § tredje stycket studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela närmare föreskrifter om vem som kan få inackorderingstillägg.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Mot bakgrund av att ändringen är en nödvändig följdändring till de av riksdagen beslutade ändringarna i skollagen och inte innebär annat än att ordet gymnasiesärskolan byts ut mot det nya ordet för samma skolform – anpassade gymnasieskolan – bedömer Centrala studiestödsnämnden (CSN) att det inte finns några andra mer lämpliga alternativa lösningar.

Om ingen reglering skulle komma till stånd skulle definitionen av motsvarande utbildning, vid prövningen av rätt till inackorderingstillägg från CSN, vara obsolet och därmed inte längre vara möjligt att tillämpa.

2.1.2 Ändring gällande undantag från att studiehjälp endast får lämnas för heltidsstudier

CSN:s förslag: Undantaget i 2 kap. 3 § första stycket 5 Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp justeras genom att ordet gymnasiesärskolearbetet tas bort.

Problembeskrivning och vad CSN vill uppnå

Den 2 juli 2023 träder ändringar i skollagen (2010:800) i kraft där skolformen gymnasiesärskolan byter namn till anpassade gymnasieskolan och där ordet gymnasiesärskolearbete därmed ersätts med begreppet gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola. Då ordet gymnasiesärskolearbete nämns i 2 kap. 3 § första stycket 5 Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp behöver föreskrifterna uppdateras.

CSN:s förslag till föreskrifter

CSN föreslår att 2 kap. 3 § första stycket 5 Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp ska lyda att studiehjälp får lämnas om den studerande [...]

5. med stöd av 9 kap. 6 § gymnasieförordningen har befriats från undervisning i en eller flera kurser eller gymnasiearbetet (reducerat program).

CSN föreslår alltså att ordet gymnasiesärskolearbetet tas bort ur föreskriften. Eftersom gymnasiesärskolearbetet namnändras till gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola bedömer CSN att ordet gymnasiearbetet i nuvarande lydelse av föreskriften kommer omfatta såväl gymnasiearbetet vid gymnasieskolan som gymnasiearbetet vid anpassade gymnasieskolan. Något tillägg till föreskriften är därmed inte nödvändigt.

Bemyndiganden

Enligt 2 kap. 4 § andra stycket studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela föreskrifter om undantag från bestämmelsen i 2 kap. 5 § studiestödslagen (1999:1395) om att studiehjälp får lämnas bara för heltidsstudier.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Mot bakgrund av att föreskriftsändringen är en nödvändig följdändring till de av riksdagen beslutade ändringarna i skollagen och inte innebär annat än att ordet gymnasiesärskolearbetet tas bort och att det i föreskriften förekommande ordet gymnasiearbetet får anses omfatta såväl gymnasiearbetet i gymnasieskolan som gymnasiearbetet vid anpassade gymnasieskolan bedömer Centrala studiestödsnämnden (CSN) att det inte finns några andra mer lämpliga alternativa lösningar.

Om ingen reglering skulle komma till stånd skulle CSN:s föreskrift komma att innehålla en hänvisning till ett namn på en skolform som inte längre används, vilket vore olämpligt.

2.1.3 Utbetalningssätt

CSN:s förslag: Studiehjälp sätts in på det konto som betalningsmottagaren av studiehjälpen har meddelat CSN:s betalningsförmedlande bank.

Om betalningsmottagaren inte har meddelat banken vilket konto som utbetalningen ska sättas in på, görs utbetalningen av banken på ett särskilt utbetalningskort.

En utbetalning av banken får göras på annat sätt än enligt första och andra styckena, om betalningsmottagaren inte kan få ett konto i en svensk bank och dessutom

1. saknar ett svenskt personnummer,
2. inte är folkbokförd i Sverige, eller
3. befinner sig utomlands.

Problembeskrivning och vad CSN vill uppnå

I 31–33 §§ studiestödsförordningen (2000:655) regleras vad som gäller för utbetalning av studiehjälp – att studiehjälp bara får betalas ut om det är styrkt att den studerande bedriver studier, att studiehjälp normalt betalas ut månadsvis i efterskott och att studiehjälpen betalas ut till den studerande om denne är myndig, annars normalt till den studerandes föräldrar. Även för studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd finns grundläggande bestämmelser gällande utbetalning i förordning.³

När det gäller utbetalning av studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd finns kompletterande bestämmelser om utbetalningssätt i CSN:s föreskrifter.⁴ Syftet med dessa är att så långt som möjligt styra utbetalningar av studiestöd till svenska bankkonton, för att på så sätt hålla nere statens kostnader för utbetalningarna och för att kunna ha god kontroll över utbetalningarna och över att de går till rätt personer. Några motsvarande bestämmelser finns inte för studiehjälpen, men praxis för utbetalningar av studiehjälp överensstämmer ändå helt med vad som gäller för studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd.

För att förtydliga vad som gäller kring utbetalningssätt för studiehjälp vill CSN införa en motsvarande bestämmelse för studiehjälpen, liknande de bestämmelser som finns för de övriga studiestöden. Bestämmelsen gällande utbetalningssätt för

³ 3 kap. 39 § studiestödsförordningen (2000:655), 20 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd, 31 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd.

⁴ 16 kap. 11 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel, 9 kap. 8 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd och 12 kap. 6 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2022:5) om beviljning av omställningsstudiestöd.

studiehjälp behöver dock justeras något jämfört med bestämmelserna för de övriga stöden, eftersom utbetalning av studiehjälp endast görs till den studerande själv när denne är myndig. I annat fall görs utbetalning normalt till den studerandes föräldrar eller annan vårdnadshavare. Bestämmelsen för studiehjälp behöver därmed täcka in alla möjliga mottagare av studiehjälpen.

CSN:s förslag till föreskrifter

CSN föreslår att det i 11 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp införs en 12 § med följande lydelse.

Studiehjälp sätts in på det konto som betalningsmottagaren av studiehjälpen har meddelat CSN:s betalningsförmedlande bank.

Om betalningsmottagaren inte har meddelat banken vilket konto som utbetalningen ska sättas in på, görs utbetalningen av banken på ett särskilt utbetalningskort.

En utbetalning av banken får göras på annat sätt än enligt första och andra styckena, om betalningsmottagaren inte kan få ett konto i en svensk bank och dessutom

1. saknar ett svenskt personnummer,
2. inte är folkbokförd i Sverige, eller
3. befinner sig utomlands.

Förslaget motsvarar vad som gäller för studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd, med anpassningar för att studiehjälp inte alltid görs till den studerande själv, och överensstämmer helt med CSN:s nuvarande praxis gällande utbetalningssätt för studiehjälp. Förslaget innebär med andra ord ingen ändring i sak jämfört med vad som redan gäller.

Bemyndiganden

Enligt 2 kap. 34 § studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela närmare föreskrifter om utbetalning av studiehjälp.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Det finns i dagsläget föreskrifter om utbetalningssätt för studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd, vilka ser likadana ut inom alla dessa studiestöd. Därutöver överensstämmer CSN:s praxis gällande utbetalningssätt inom studiehjälpen helt med vad som gäller för de övriga studiestöden och det finns inga skäl som talar för någon ändring av denna praxis. Mot bakgrund härav bedömer CSN att det inte finns några andra lämpliga alternativa lösningar än den föreslagna.

Om ingen reglering kommer till stånd kommer situationen vara oförändrad mot idag. CSN skulle fortsätta med samma praxis. Det skulle dock då fortsatt vara otydligt för CSN:s kunder vad som gäller kring utbetalningssätt med ökad risk för missförstånd.

3. Vilka som berörs

3.1 Ändring i definition av begreppet motsvarande utbildning

De som berörs av CSN:s förslag om ändring i definitionen av begreppet motsvarande utbildning är studerande vid fristående gymnasiesärskolor/anpassad gymnasieskola eller, om den studerande är utlandssvensk, vid gymnasiesärskolor/anpassade gymnasieskolan med offentlig huvudman och som ansöker om inackorderingstillägg från CSN.

Eftersom den föreslagna ändringen inte innebär annat än att nuvarande namn på skolformen gymnasiesärskola byts ut mot det nya namnet för samma skolform bedömer CSN att de som berörs av förslaget inte kommer påverkas.

3.2 Ändring gällande undantag från att studiehjälp endast får lämnas för heltidsstudier

De som berörs av CSN:s förslag om ändring i undantag från att studiehjälp endast får lämnas för heltidsstudier är studerande vid fristående gymnasiesärskolor/anpassade gymnasieskolan eller, om den studerande är utlandssvensk, vid gymnasiesärskolor/anpassade gymnasieskolor med offentlig huvudman och som ansöker om inackorderingstillägg från CSN.

Eftersom den föreslagna ändringen inte innebär annat än att ordet gymnasiesärskolearbetet tas bort och att gymnasiearbetet vid anpassade gymnasieskolan får anses ingå i ordet gymnasiearbetet, som redan finns i nuvarande föreskrift, bedömer CSN att de som berörs av förslaget inte kommer att påverkas.

3.3 Utbetalningsätt

De som berörs av CSN:s förslag om en bestämmelse om utbetalningsätt är de som ska ta emot en utbetalning av studiehjälp efter ikraftträdandet. När den studerande är myndig är det den studerande själv som är betalningsmottagare av studiehjälpen. När den studerande är omyndig är det den studerandes föräldrar eller annan vårdnadshavare som är betalningsmottagare. I vissa fall är det istället god man, socialtjänst eller annan som tar emot studiehjälpen. Ingen av dessa möjliga betalningsmottagare bedöms påverkas av CSN:s förslag eftersom de, precis som idag, fortsatt kommer ha möjlighet att ta emot en utbetalning via insättning på ett bankkonto eller via ett utbetalningskort.

De banker och kreditinstitut som CSN och mottagare av studiehjälp använder är indirekt berörda, men kommer inte påverkas eftersom förslaget till fullo överensstämmer med hur utbetalningar sker redan idag.

4. Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

4.1 Ändring i definition av begreppet motsvarande utbildning

Eftersom den föreslagna ändringen är en följdändring av ändringarna i skollagen som inte innebär annat än att nuvarande namn på skolformen gymnasiesärskola byts ut mot det nya namnet för samma skolform bedömer CSN att den föreslagna ändringen inte kommer få några som helst kostnadsmässiga eller andra konsekvenser varken för de studerande, för andra myndigheter, läroanstalter, CSN eller för staten.

4.2 Ändring gällande undantag från att studiehjälp endast får lämnas för heltidsstudier

Eftersom den föreslagna ändringen är en följdändring av ändringarna i skollagen som inte innebär annat än att ordet gymnasiesärskolearbetet tas bort och att gymnasiearbetet vid anpassade gymnasieskolan får anses ingå i ordet gymnasiearbetet, som redan finns i nuvarande föreskrift, bedömer CSN att den föreslagna ändringen inte kommer få några som helst kostnadsmässiga eller andra konsekvenser varken för de studerande, för andra myndigheter, läroanstalter, CSN eller för staten.

4.3 Utbetalningssätt

Eftersom den föreslagna bestämmelsen om utbetalningssätt ligger helt i linje med hur hanteringen går till redan idag bedömer CSN att förslaget inte kommer ge några kostnadsmässiga eller andra konsekvenser varken för de studerande, för andra myndigheter, läroanstalter, företag, CSN eller för staten.

5. Skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU

De föreslagna reglerna överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

6. Tidpunkt för ikraftträdandet och eventuella behov av speciella informationsinsatser

CSN:s förslag: Ändringarna ska träda i kraft den 2 juli 2023.
--

Ändringarna i skollagen (2010:800) gällande nya namn på skolformer träder i kraft den 2 juli 2023. Eftersom ändringarna i 1 och 2 kap. CSN:s föreskrifter är nödvändiga följdändringar av ändringarna i skollagen bör ändringen i CSN:s föreskrifter i dessa delar träda i kraft vid samma tidpunkt, alltså den 2 juli 2023. Det föreligger inga behov av speciella informationsinsatser i denna del.

CSN bedömer att även den nya 11 kap. 12 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp kan träda i kraft den

2 juli. Normalt brukar CSN styra ikraftträdandetiden av föreskrifter till mellan två läsår, alltså till den 1 juli men eftersom övriga föreskrifter ska träda i kraft den 2 juli bedömer CSN att det är lämpligt att även 11 kap. 12 § träder i kraft samma datum.

Förslag till föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 2 kap. 2, 4 och 34 §§ studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp

dels att 1 kap. 2 § och 2 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 11 kap. 12 §, och närmast före 11 kap. 12 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inackorderingstillägg

2 §

I dessa föreskrifter och allmänna råd menas med

- Föräldrahem: Permanent bostad för den studerandes föräldrar. Om den studerande är gift eller sambo med någon som han eller hon har eller har haft barn tillsammans med, jämställs dock deras permanenta bostad med föräldrahem. Om den studerandes föräldrar inte bor tillsammans, menas med föräldrahem den bostad där den studerande bor under större delen av den tid som ansökan gäller. Om den studerande bor lika mycket hos sina båda föräldrar (växelvis boende), anses den studerande ha två föräldrahem. Om den studerande är placerad i ett familjehem eller ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna, betraktas detta hem som föräldrahem. Om det finns särskilda skäl kan en annan bostad där den studerande varaktigt bor jämnställas med hans eller hennes föräldrahem,

- Skola: Skolenhet enligt 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) där den studerande får sin undervisning. Om den studerande genomför arbetsplatsförlagt lärande (APL) eller praktik under en viss del av läsåret eller kursen, ska arbetsplatsen eller praktikplatsen under den perioden anses vara hans eller hennes skola,

- Restid: Dels tiden på morgonen från det att den studerande lämnar hemmet till det att den ordinarie skoldagen börjar, dels tiden på eftermiddagen från det att den ordinarie skoldagen slutar till det att den studerande kommer hem. Restiden räknas utifrån resor med allmänna färdmedel,

- Motsvarande utbildning: Program och nationell inriktning i gymnasieskolan eller i *gymnasiesärskolan*. Hänsyn tas inte till

- Motsvarande utbildning: Program och nationell inriktning i gymnasieskolan eller i *anpassade gymnasieskolan*. Hänsyn tas inte

skillnader inom ramen för programfördjupning eller individuellt val. Hänsyn tas inte heller till om utbildningen är godkänd som särskild variant eller nationellt godkänd idrottsutbildning.

till skillnader inom ramen för programfördjupning eller individuellt val. Hänsyn tas inte heller till om utbildningen är godkänd som särskild variant eller nationellt godkänd idrottsutbildning.

2 kap. Studietakt

3 §

Studiehjälp får lämnas om den studerande

1. får särskild undervisning med stöd av 24 kap. 17 eller 20 § skollagen (2010:800),
2. deltar i en utbildning som enligt 11 kap. gymnasieförordningen (2010:2039) är speciellt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar,
3. i annat fall inte kan bedriva sina studier på heltid på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning, men bedriver sina studier i så stor utsträckning som förhållandena medger,
4. med stöd av 17 kap. 6 § skollagen har fått medgivande att bedriva studier av mindre omfattning än heltid på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, eller
5. med stöd av 9 kap. 6 § gymnasieförordningen har befriats från undervisning i en eller flera kurser, gymnasiearbetet eller *gymnasiesärskolearbetet* (reducerat program).

5. med stöd av 9 kap. 6 § gymnasieförordningen har befriats från undervisning i en eller flera kurser *eller* gymnasiearbetet (reducerat program).

Undantaget från kravet på heltidsstudier gäller endast om den studerande deltar i undervisningen i enlighet med hans eller hennes individuella studieplan.

11 kap. Utbetalning

Utbetalningssätt

12 §

Studiehjälp sätts in på det konto som betalningsmottagaren av studiehjälpen har meddelat CSN:s betalningsförmedlande bank.

Om betalningsmottagaren inte har meddelat banken vilket konto som utbetalningen ska sättas in på, görs utbetalningen av banken på ett särskilt utbetalningskort.

En utbetalning av banken får göras på annat sätt än enligt första och andra styckena, om betalningsmottagaren inte kan få ett konto i en svensk bank och dessutom

- 1. saknar ett svenskt personnummer,*
- 2. inte är folkbokförd i Sverige, eller*
- 3. befinner sig utomlands.*

Denna författning träder ikraft den 2 juli 2023.